

גליון 254

פרשת חיי שרה - האבות 'בכח' לעם ישראל ש'בפועל'

הרב אברהם טייץ – 'בית הרב'

בכל דבר יש שלב של הכנה ('בכח' היינו ב'פוטנציאל') וישנו השלב של קניין 'בפועל'. והדבר נכון גם באשר לקדושה, כי ישנה הקדושה שבכח, ויש קדושה המתגלמת בפועל. מעלתה של הקבורה בחברון היא בכך שבכך הכינו האבות ('בכח') את קניין הארץ, אשר התקיים מאוחר יותר – ואז הוא בפועל!

אברהם אבינו קנה את שדה עפרון לצורך קבורת שרה, ומזה לומדים חז"ל בגזירה שוה בגמרא לעניין קניין אשה, ובלשונם: "קיחה- קיחה משדה עפרון" שאשה נקנית בכסף.¹

בקשר בין האיש והאשה אנו מבחינים בשני מצבים: האחד הוא מצב הקידושין והשני הוא מצב השייכות ההדדית המתבטאת על ידי קניין. הקידושין מבטאים את הקדושה שבזיווג שהוא ה'בכח', ואילו החופה שהיא הביטוי ליציאה מרשות ההורים, והכניסה, יחד, לרשות חדשה, היא מצב ה'בפועל' של הקשר בין האיש והאשה.

גם בארץ ישראל ישנו כעין מצב של קידושין 'בכח' ומצב של קניין - והוא 'בפועל', לפיכך, קניין מקום קברי האבות בחברון הוא ה'בכח' של קניין ארץ ישראל. דרגת חברון היא דרגת הכנה למלוכה על כל ישראל, וכידוע מקום תחילת מלוכתו של דוד הייתה בחברון² וממנה ה'כח' אל המלוכה כולה.³

אמרו חז"ל: "משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם. שכל נחלות שבעולם חיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים"⁴

המסופר בפרשתנו הוא כי בקניין מקום קבורת שרה ירשו את הקדושה במצב של 'בכח' לפי שהקב"ה אומר: "והארץ לא תמכר לצמיתות, כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי"⁵. הקדושה שייכת לקב"ה והוא ברצונו נתנה ומורישה לאברהם ולשרה ולכל צאצאיהם אחריהם, אין איש מבני ישראל שיכול למכור קניינו, רק עד שנת היובל בלבד, וביובל הנקרא 'דרור' חוזרת הקדושה במקורה לקב"ה והוא כרצונו שוב מורישה לעמו ישראל.

כל הדברים הללו באים מיסוד הדברים שאמר אברהם: "גר ותושב אנוכי עמכם תנו לי אחוזת קבר"⁶ וקנה אז חלק מא"י בחברון. ולכן בשעה שאמר הקב"ה לאברהם: "קום והתהלך בארץ לאורכה ולרוחבה" קיים "ויאהל אברם וישב באלוני ממרא אשר בחברון"⁷ שכן שמה ניתן מצב ה'בכח' של קדושת א"י.

שרה בדבריה "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני יצחק" קובעת את מצב ה'בכח' של קדושת עם ישראל שהרי ד' אומר לאברהם: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה"⁸.

את הפסוק 'יודע ד' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה'⁹ דורש המדרש¹⁰ על שרה אשר קידשה בדבריה את קדושת עם ישראל במובן של 'הן עם לבדך ישורון'¹¹ ועל ידי קבורתה בחברון קבעה את קדושת ארץ ישראל - קדושה זו שהיא 'בכח' ועומדת לישראל - עד ישובו בנים לגבולם.

(על פי שמועות הראיה, שנת תר"צ)

¹ מסכת קידושין דף ב, א

² שמואל ב פרק ב, יא

³ גם במקום המקדש מזכרת האמירה בבוקר יום הכיפורים

⁴ 'האיר המזרח עד שבחברון' (מסכת יומא דף כח, ב)

⁵ בבא בתרא דף ק"ז, א

⁶ ספר ויקרא פרק כח, כג

⁷ ספר בראשית פרק כג, ד

⁸ ספר בראשית פרק יג, יח

⁹ שם

¹⁰ תהלים פרק לז, יח

¹¹ בראשית רבה פרשה נח, א

¹¹ ספר במדבר פרק כג,